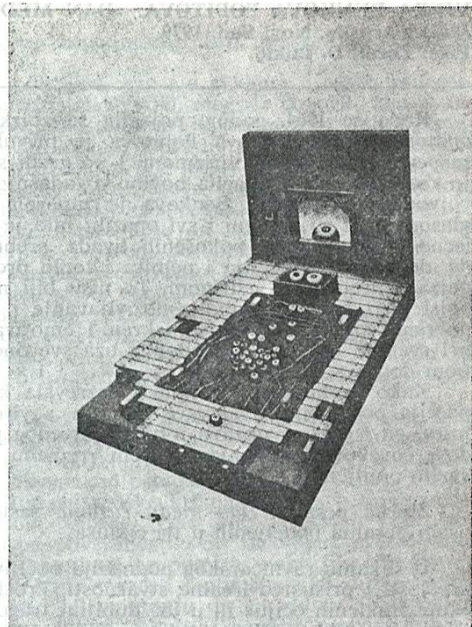

novе knjige

petar ćurčić, grafika

radovan kragulj, grafika

DRAGI BUGARČIĆ: »GOST«,
»Nolit«, Beograd, 1979.
Piše: A. D. Badnjar

Pošten i profesionalan pristup poslu već samim činom izaziva poštovanje i nije za čuđenje što takav pristup daje visoke rezultate. Za Dragog Bugarčića, mladog pisca (rođen 1948. u Vršcu) sa sigurnošću se može reći da spisateljskom poslu pristupa pošteno i profesionalno. Od prve objavljene priče (1966) napisao je šest knjiga proze, od toga pet romana. Roman *Pusti puže rogove* nagrađen je 1974. nagradom lista »Mladost« i Predsedništva SSOJ, a sada se prevodi na poljski jezik.

Šesta knjiga Dragog Bugarčića, roman *Gost*, interesantna je i zbog forme i zbog sadržine. Spisateljski postupak je moderan, ali uslovljen piščevim htenjem da čitaocu prezentira sadržinu na način koji će mu, iako na prvi pogled izgleda komplikovan, biti blizak, čitljiv, i koji će omogućiti komunikaciju između junaka romana i čitalaca.

Čini se da Bugarčića problem boravka naših sunarodnika u inostranstvu, radi rada, interesuje već duže vreme. A sudeći po poznavanju problema koji muče te naše sunarodnike i psihičkih stanja u koja zapadaju, mora se zaključiti da ih je Bugarčić upoznao i proučio na licu mesta: u vozu kojim se putuje u tu obećanu zemlju patnje i u toj obećanoj zemlji patnje.

Sudbinu junaka G-101 autor prati i izlaže u dva paralelna toka, dva vremena sadašnjja, koja se međusobno prepliću, i na taj način gradi stvarnu sliku apсурdnosti čitavog poduhvata: putovanja vozom 412, boravka i rada u Švebiš Gmindu.

Prvi tok se odvija u vozu 412 (»Akropolis-ekspres«) Atina—Dortmund, punom lažnih nada i stvarne, postojeće nesreće. Vozu u kojem ne može da se nasluti radost putnika koji se približava cilju putovanja, vozu punom beznada i zebnje (niko to otvoreno ne iskazuje, ali to toliko zgušnjava atmosferu da disanje postaje sve teže), putnika koji putuju vođeni neosnovanom nadom u sreću, u lagani raspad svih ljudskih vrednosti (svesni su toga, ali nemaju lične hrabrosti da to javno priznaju i da se odupru i neporaženi vrata). Čitava radnja ovog toka, zanimljivog koliko za čitanje toliko i za psihološke analize (utvrđivanje međusobnih odnosa putnika u kupeu, motiva tih i takvih odnosa, motiva putovanja i početaka obezimenjavanja ličnosti), put je u pakao. G-101 se našao u punom i zagušljivom kupeu voza koji je u Beograd stigao iz Atine da bi nastavio klopavanje za Dortmund (ima neke simboličke u tom pomeranju sa svetlosti i toplote juga u sivilo i hladnoću severa). U kupeu sedmoro ljudi razgovara, ali mogućnost komunikacije među njima, stvarne ljudske komunikacije, ne postoji, jer su ulaskom u voz 412 (za imenovanje voza uputno je koristiti njegovu brojčanu oznaku: kad je postao gasterbajterski voz, izgubio je poetičnost svog imena »Akropolis-ekspres« — voza koji vozi na jug, na godišnji odmor) izgubili običnu ljudsku težnju da se zbliže i iskreno razgovaraju. U njima je ostala samo grubost začinjena s nešto bolnog cinizma.

Život u vozu 412 (bio je to nekada voz pun uzbuđenja pri putovanju sa severa na jug i vraćanja na sever, a sada je to voz koji svojim klopavanjem i udaljavanjem o dizvorišta i kotila koji svojim klopavanjem i udaljavanjem od izvorišta i kotila je priča o putu u, u neku ruku, nezvane goste (u SRPSKOM RIJEČNIKU Vuka St. Karadžića, na str. 96, dato je, kroz primere, za ovu priliku veoma prikladno tumačenje pojma *gost*: »Ne-

zvanu *gostu* mjesto za vratima«, i dalje: »*Gost* mrzi na *gosta*, a domaćin na obadva«), na privremeni rad u inostranstvo, tužnim neprijatnim vozom, i formom i sadržinom, u punom kupeu u kojem svako od putnika skriva svoju tugu vođen sopstvenom šarenom lažom (veruje li nada se da će samo on izbeći nesreću koja će snaći sve ostale) u daleki, a vidi se i negostoljubivi svet. Sve se to odvija u ritmu klopavanja točkova voza i promicanju poznatih stanica, a posle tuđih i nepoznatih i u postepenju osamljivanju i obvezljudivanju.

U drugom toku, spletonom s prvim, koji se odvija u Švebiš Gmindu, taj isti obezimenjeni junak G-101 živi svoj život bez smisla, s onima koji su, kao i on, povedeni nadom da ih u tom dalekom svetu čeka sreća, našli samo besmisao i lake neuspehe, poraze koji ih navode na razgovore o novcu i smrti, ali samo na razgovore — u stvarnosti nema ni novca ni smrti. Dočekao je i ženu Dvojku (opet obezimenjenost) i sina Aleksandra. Umesto topline zajedničkog življenja i sigurnosti međusobnog podupiranja, Dvojka i G-101 spoznaju nemogućnost zajedničkog življenja i razilaze se. Svako odlazi na svoju stranu, poražen od života, s gorkim ukusom poraza u ustima, ali nemajući hrabrosti da prizna i pobjegne nazad, na svoje izvorište.

Smisao čitavog poduhvata (putovanje vozom 412 i boravak u Švebiš Gmindu) nalazi se u dva pisma koja G-101 piše svojim roditeljima u Beogradu. U prvom pismu, koje neće poslati, piše: »Ali, sigurno je da ono što s tako velike udaljenosti gledano i liz mog pisma pročitano užasno izgleda, možda baš zato što se ne može sve znati, ovde u Gmindu nama je sasvim prirodno kao da kažemo »dobar dan« na nemačkom.« I dalje: »Dvojka i ja nismo više zajedno. Odvela je Sašu. On je pri tom bio miran kao da ga se ništa ne tiče.« Ovo pismo ne šalje, piše drugo i u njemu: »Ni je mi loše ovde. Skoro mogu da tvrdim kako uživam. Istina, Dvojka i ja smo se razišli. Ona je odvela Sašu, ali to je bilo neminovno. Čak je i bolje što se sve tako svršilo.«

Tako laž, samolaganje, postaje slamka za koju se hvata izgubljeni, obezimenjeni čovek koji nema snage čak ni da se ubije (iako o tome razgovara sa svojim prijateljem, ili bolje svojim sapatnikom). Iz situacije u kojoj se našao G-101 (koja se sve imena mogu upisati umesto ove šifre?) spasavanje se pokušava samo samolaganjem. A mogućnost povratka? Ona je skrivena u DM koje se ne mogu zaraditi i sačuvati.

Putovanje vozom 412 i život u Švebiš Gmindu neprestano se prepliću, smenjuju se u nekom paklenom ritmu klopavanja točkova voza i zvona flipera ili automata za prodaju cigareta. Očaj raste u oba paralelna toka, od mučnine putovanja i razlaza s Dvojkom, preko vođenja ljubavi s Milenom — na vrećama u priručnom magazinu — do lažnog optimizma zasnovanog na prividu lepote i čestitosti nestvarnog lika Plave Srne.

Može se pretpostaviti da je Dragi Bugarčić pribegao tehničko preplitanju dva paralelna toka, dva vremena sadašnjja, da bi svojim junacima omogućio da se trgnu i možda vrata.

Za roman *Gost* može se reći, a piscu veća pohvala nije potrebna, da će biti čitan jer se bavi problemima koji muče mnoge piščeve savremenike i izlaže ih na način koji nalazi put do čitaoca. Ako se ne može reći da je pisac uspeo da uspostavi ljudsku komunikaciju među svojim junacima (to nije ni mogao, a nije ni želeo), mora se priznati da je uspeo da uspostavi komunikaciju između svojih junaka (knjige) i čitalaca.